

Kinnitatud
direktori käskkirjaga nr 10
28.08.2026

Tartu Lasteaed Rukkilill

ÕPPEKAVA

Tartu 2026

Sisukord

Üldsätted.....	4
1. Lasteasutuse liik ja eripära	4
1.1. Üldinfo	4
1.2. Eripära.....	5
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning põhimõtted	6
2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	6
2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted	6
3. Õpikäsitus ning õpi- ja kasvukeskkond.....	7
3.1. Õpikäsitus	7
3.2. Õppe- ja kasvukeskkond ning selle kujundamise põhimõtted.....	8
4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	9
4.1. Lasteaia õppeaasta ja päevakava.....	9
4.2. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja läbiviimine.....	9
4.3. Pedagoogiline dokumenteerimine	10
4.4. Lapse kooliks ettevalmistamise põhimõtted ja korraldus	10
5. Lapse arengu hindamine ja toetamine.....	11
5.1. Lapse individuaalse arengu jälgimine ja hindamine.....	11
5.2. Lapse toevajaduse väljaselgitamine ja tugiteenuste koordineerimine	11
5.3. Tugiteenuste rakendamine	12
6. Koostöö lapsevanematega	13
7. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu	13
7.1. Üldoskused.....	13

7.1.1. Mänguoskused.....	14
7.1.2. Tunnetus- ja õpioskused.....	14
7.1.3. Sotsiaalsed oskused.....	15
7.1.4. Eneseregulatsiooni oskused.....	15
7.2. Valdkond: Mina ja keskkond	15
7.3. Valdkond: Keel ja kõne.....	17
7.4. Valdkond: Matemaatika	18
7.5. Valdkond: Kunst	20
7.6. Valdkond: Muusika.....	21
7.7. Valdkond: Liikumine.....	22
8. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	24
8.1. Mänguoskused	24
8.2. Tunnetus- ja õpioskused	26
8.3. Sotsiaalsed oskused	29
8.4. Eneseregulatsiooni oskused.....	32
8.5. Mina ja keskkond	35
8.6. Keel ja kõne	43
8.6.1. Eesti keel teise keelena.....	47
8.7. Matemaatika	50
8.8. Kunst.....	55
8.9. Muusika	58
8.10. Liikumine	60
9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	62

Üldsätted

Käesolev lasteaia õppekava määratleb õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu, korralduse ning hindamise alused. Õppekava on kooskõlas kehtiva alusharidusseaduse ning alushariduse riikliku õppekavaga ning on aluseks lasteaia igapäevasele õppe- ja kasvatustegevusele toetades iga lapse mitmekülgset arengut, heaolu ja koolivalmidust.

1. Lasteasutuse liik ja eripära

1.1. Üldinfo

Tartu Lasteaed Rukkilill (edaspidi lasteaed) on alushariduse omandamist ja hoidu võimaldav Tartu linnale kuuluv munitsipaallasteasutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ning arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse võrdsel määral lapse vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Lasteaed loob tingimused lapse erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks, eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks. Õppe- ja kasvatustegevus põhineb lapsepõlve väärtustamisel ning lasteaia peamine ülesanne on kaitsta ja edendada lapse õigust täisväärtuslikule ning turvalisele lapsepõlvele.

Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, õiglus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ning ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, kodumaa-armastus, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, terviseteadlikkus, keskkonna jätkusuutlikkus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

Lasteaed on avatud tööpäevadel kella 7.00 – 18.00.

Aadress: Sepa 18, Tartu 50113 (lastehoid: Vasara 50)

Rühmade arv: 7

Lasteaia töökeel: eesti keel

Moto: Iga laps on väike ime!

Visioon: Meie lasteaed on kui väike maailm suurte puude all, kus kasvavad uudishimulikud, loovad ja hoolivad inimesed.

Missioon: Koostöös lapsevanematega loome turvalise ja toetava keskkonna, kus iga laps saab võimetekohaselt areneda, läbi mängu õppida ning avastada maailma.

1.2. Eripära

Tartu Lasteaed Rukkilill on väike ja kodune lasteaed, kus on väärtustatud iga lapse individuaalsus ning terviklik areng. Pöörame suurt tähelepanu laste tervise toetamisele nii vaimse kui füüsilise heaolu kaudu.

Meie lasteaia töötavad professionaalsed õpetajad ja tugispetsialistid (logopeed, sotsiaalpedagoog), kes pakuvad tuge ja kaasavat õpikeskkonda erisuguste võimete ja arenguvajadustega lastele.

Lasteaia väiksus ja kvalifitseeritud personal võimaldab kiiret märkamist ja sekkumist, et ennetada arengu- ja õppimisraskuste süvenemist, toetada lapse positiivset enesehinnangut ja sotsiaalset kohanemist ning tagada lapsele turvaline, kaasav ja arengut soodustav õpi- ja kasvukeskkond.

Õppe- ja kasvatustöös rakendame tõendus põhiseid metoodikaid, mis toetavad laste sotsiaal-emotsionaalset arengut. „**Kiusamisest vabaks!**” metoodika kaudu õpivad lapsed sallivust, hoolivust, austust ning koostööd. **Vaikuseminutite metoodika** arendab laste keskendumisvõimet, emotsionaalset tasakaalu ja eneseregulatsiooni. Emotsiooniõpetus aitab lastel paremini mõista ja väljendada oma tundeid ning arendab empaatiat ja sotsiaalseid oskusi.

Meie suur ja kaunis õueala koos seiklusrajaga pakub suurepäraseid võimalusi mängimiseks, sportimiseks, uurimiseks ja avastamiseks. Mitmekesist õppetegevust toetab lasteaia lähedal asuv looduslähedane park ja kaasaegne staadion.

Rohelise Kooli programmi raames pöörame läbi igapäevaste keskkonnasõbralike tegevuste ja vahetus keskkonnas õppimise suurt tähelepanu väärtushinnangute kujundamisele, mis toetavad loodushoidu ja säästvat eluviisi. Meie õuealale on rajatud looduslik ronila, mis võimaldab riskimängu ning aitab lastes arendada armastust ja austust keskkonna vastu.

Meie lasteaeda iseloomustab tugev kogukonnatunne ja koostöö peredega. Ülemajalised mängupeod, pereüritused ja traditsioonilised tähtpäevad toovad kokku kogu lasteaia pere ning loovad ühtehoidva, turvalise ja rõõmsa kasvukeskkonna.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning põhimõtted

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt on õppe- ja kasvatustöö eesmärgid järgmised:

- 1) toetada lapse terviklikku arengut (füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne);
- 2) kujundada lapses empaatiat, hoolivust ja oskust väärtustada erinevusi;
- 3) kujundada lapses õpioskusi, loovust ja uudishimu;
- 4) arendada väärtushoiakuid, sotsiaalseid oskusi ja vastutustunnet;
- 5) toetada lapse eesti keele arengut ning kultuurilist identiteeti;
- 6) luua eeldused edukaks kooliminekuks;
- 7) teha koostööd pere ja tugispetsialistidega lapse arengu toetamisel;
- 8) suunata lapsi üksteisega arvestama, toetama ja koostööd tegema.

Peamine eesmärk on luua igale lapsele turvaline ja arendav keskkond, kus ta saab kasvada rõõmsameelseks, iseseisvaks, enesekindlaks ja hoolivaks inimeseks.

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- 1) eesmärkide seadmisel ja tegevuste planeerimisel arvestatakse lapse eripära, arengutaseme ja huvidega, et tagada igale lapsele eduelamus ning võimetekohane areng;
- 2) mäng on õppimise põhivorm;
- 3) õpikeskkond on turvaline, hooliv ja kiusamisvaba;
- 4) toetatakse lapse loovust ja algatusvõimet ning kujundatakse koostööl põhinevaid suhteid, kus lapsel on võimalus avaldada oma arvamust ja osaleda otsuste tegemisel;
- 5) erinevad õppevaldkonnad ja tegevused on lõimitud, võimaldades aktiivset õppimist nii individuaalselt kui ka grupis;
- 6) lapsi suunatakse tegema tervislikke valikuid toitumise ja liikumisharjumuste osas;
- 7) väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ja arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- 8) toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut;
- 9) kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuste rikastamiseks;

10) järjepideva ja paindliku tegevusega püütakse tagada lastele hariduslikult võrdsed võimalused;

11) tehakse lapsevanematega koostööd lapse igakülgseks toetamiseks.

3. Õpikäsitus ning õpi- ja kasvukeskkond

3.1. Õpikäsitus

Õpikäsituses lähtutakse lapsekesksest ja mängulisest õppimisest, kus laps on aktiivne osaleja ning õppimine toimub igapäevaste tegevuste, kogemuste ja avastuste kaudu. Toetatakse lapse loomulikku uudishimu, loovust ja mängurõõmu ning arvestatakse lapse individuaalsete arenguvajaduste ja -võimalustega. Eesmärk on kujundada lapsest uudishimulik, ennastjuhtiv ja koostöövõimeline õppija, kellel on positiivne hoiak õppimise suhtes ning eeldused edukaks toimetulekuks koolis ja igapäevaelus.

Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis. Laps on õppimise keskmes – ta tegutseb, katsetab, uurib, küsib ja avastab. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, võimaldatakse tal teha valikuid ning julgustatakse tehtut analüüsima. Õpetaja on õppimist suunav ja toetav partner, kes loob turvalise ja innustava õpikeskkonna, märkab lapse arengut, pakub sobivaid väljakutseid, esitab küsimusi ning suunab last mõtlema ja seoseid looma. Õpetaja roll on toetada lapse iseseisvust, koostööoskust ja eneseväljendust, pakkudes vajadusel juhendamist ja abi.

Mäng on lasteaias õppimise keskne vorm. Mängu kaudu arenevad lapse sotsiaalsed oskused, keeleline väljendus, mõtlemine, loovus ja eneseregulatsioon. Õpetaja toetab lapse arengut rikastades mängukeskkonda ja -võimalusi ning seostab mängu õpieesmärkidega. Õppimine on valdkondadevaheliselt lõimitud, elulähedane ning toetub lapse vahetutele kogemustele. Teemade käsitlemisel seostatakse teadmisi ja oskusi erinevatest õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadest. Kogemuslik õppimine hõlmab uurimist, katsetamist, liikumist, vaatlemist ja arutlemist ning toimub nii siseruumides kui ka õues.

Meie lasteaias väärtustatakse koostöist õppimist, kus laps harjub koos kaaslastega tegutsema, oma mõtteid väljendama ning teistega arvestama. Suhtlemine on austav ja hooliv ning toetab

demokraatlike väärtuste kujunemist. Lapse õppimist ja arengut toetatakse läbi järjepideva märkamise ja kirjeldava tagasiside. Tagasiside lapse enesehinnangu ning õpioskuste arengu kohta on julgustav, suunav ja toetav, väärtustades lapse pingutust ja arenguprotsessi, mitte ainult tulemusi.

3.2. Õppe- ja kasvukeskkond ning selle kujundamise põhimõtted

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel on eesmärk luua lapsele parimad võimalikud tingimused õppimiseks ja arenguks, toetada tema heaolu, iseseisvust ja õpirõõmu ning kujundada positiivne hoiak õppimise ja koostöö suhtes.

Õpi- ja kasvukeskkond hõlmab nii vaimset, sotsiaalset, füüsilist kui ka digikeskkonda ning kujuneb laste ja lasteaia personali koostöös, kaasates vajadusel lapsevanemaid. Selle kujundamisel lähtume laste vanusest, vajadustest, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning sisust. Lapse päevakava ja tegevuste kavandamisel arvestame, et need oleksid eakohased ning toetaksid lapse tervist ja üldist heaolu ning võimaldaksid nii puhkamist kui piisavat liikumist. Kaasava õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel tagame igale lapsele võimaluse osaleda õppe- ja kasvatustegevustes vastavalt oma võimetele ja vajadustele. Arvestame lapse eripäraga ning vajadusel rakendame tugimeetmeid ja -teenuseid koostöös lapsevanemate ja tugispetsialistidega. Keskkonna kujundamisel peame oluliseks, et see väärtustaks mitmekesisust, sallivust ja võrdsust ning toetaks iga lapse identiteedi, enesehinnangu ja kuuluvustunde kujunemist.

Lasteaia füüsiline keskkond - ruumid, sisustus ja õppevahendid on eakohased, turvalised ja mitmekesised ning toetavad lapse iseseisvat tegutsemist, valikute tegemist ja aktiivset osalemist. Õppeprotsess on lapsele nähtav, vahendid kättesaadavad ning võimaldavad mängu, uurimist, katsetamist, liikumist ja loovtegevust. Ruumide sisustamisel loome võimalused lapsel omaette olemiseks ning tegutsemiseks alarühmades. Õuesõpe on õpi- ja kasvukeskkonna loomulik osa ning toetab lapse kehalist aktiivsust, tervist ja loodushuvi.

Vaimne ja sotsiaalne keskkond toetab lapse turvatunnet, heaolu ning mitmekülgset arengut. Suhted laste, õpetajate ja teiste töötajate vahel põhinevad vastastikusel austusel, hoolivusel ja usaldusel, luues lapsele turvalise ja toetava õpikeskkonna. Lapse eneseregulatsiooni-, suhtlemis-

ja koostööoskuste kujunemist toetatakse igapäevaste tegevuste kaudu. Tähelepanu pööratakse kiusamise ja vägivalda ennetamisele ning positiivsete suhtemustrite kujundamisele.

Kasvukeskkonnas väärtustatakse lapse arvamust ja algatusvõimet ning temaga arvestatakse eakohasel viisil. Lapsele võimaldatakse teha valikuid, osaleda ühiste kokkulepete loomisel ning kogeda vastutust oma tegevuste eest. Õpetaja roll on luua positiivne ja innustav õhkkond, kus laps julgeb väljendada oma mõtteid ja tundeid, katsetada ning õppida eksimuste kaudu. Tagasiside on toetav, tunnustav ja lapse arengut suunav.

Digikeskkonda kasutatakse eesmärgipäraselt ja eakohaselt lapse õppimise, loovuse ja suhtlemise toetamiseks. Digivahendite kasutamine on tasakaalus muude õppimis- ja mänguvormidega ning toimub täiskasvanu juhendamisel, arvestades lapse heaolu ja turvalisust.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

4.1. Lasteaia õppeaasta ja päevakava

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja lõpeb 31. augustil. Aktiivne õppetöö toimub 1. septembrist 31. maini. Suvekuudel on rühmad liidetud ning toimub õpitu kordamine ja kinnistamine, põhirõhk on mängulistel ja laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad päevakava (Lisa 1) alusel, mis arvestab laste vanust ja rühma eripära ning tagab tasakaalu aktiivsete ja rahulike tegevuste vahel.

4.2. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja läbiviimine

Õppetegevuste kavandamisel ja teemasisu valikul lähtutakse alushariduse alusväärtustest, lapse huvidest ning last ümbritsevast keskkonnast. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik protsess, mis toimub kolmes etapis:

- **Pikaajaline kavandamine** kajastub rühma aastaplaanis ning lähtub lasteaia õppekavast ja õppeaasta prioriteetidest, seades üldised eesmärgid ja arengusuunad.
- **Perioodiline kavandamine** kajastub rühma perioodi- või projektiplaanis, arvestab laste arengutaseme, huvide ja vajadustega ning toetub laste arengu jälgimis- ja hindamistulemustele.

- **Igapäevane kavandamine** kajastub päevakirjeldustes, on paindlik ja võimaldab reageerida laste hetkevajadustele ja algatustele.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse keskmes on lapse terviklik areng, heaolu ning tema huvid ja individuaalsete vajadustega arvestamine. Rühma õppe- ja kasvatustegevused on valdkondadevaheliselt lõimitud, pakkudes lapsele võimalusi vabamänguks, katsetamiseks, liikumiseks ning loovust ja aktiivset õppimise toetavate tegevuste kogemiseks. Õppimine toimub võimalusel vahetus keskkonnas järgides põhimõtet: lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale. Tegevusi planeerides võetakse arvesse lapse lähima arengu tsooni, tagades igale lapsele võimete kohane õpe ja eduelamus. Toetatakse lapse iseseisvust ning arendatakse koostööoskust võimaldades tegutseda nii individuaalselt kui ka väikestes gruppides. Tehakse koostööd õpetajate, tugispetsialistide ja vanematega.

4.3. Pedagoogiline dokumenteerimine

Kogu õppe- ja kasvatustegevuse protsess (kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine) põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel. Dokumenteerimise eesmärk on muuta nähtavaks:

- õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
- tegevused ja teemakäsitlused ning kokkuvõtted eesmärkide saavutamisest;
- õppimise protsess (kogemused, tegevused);
- laste kognitiivne potentsiaal, sealhulgas arutlusoskus, väljendatud seisukohad ja teadmised.

4.4. Lapse kooliks ettevalmistamise põhimõtted ja korraldus

Koolivalmidus on vaimne, füüsiline ja sotsio-emotsionaalne valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida täiskasvanu selgitusi ja korraldusi.

Lapse kooliks ettevalmistamine toimub kodu ja lasteaia koostöös. Rühmaõpetajad hindavad lapse arengut süsteemselt kogu koolieelse perioodi vältel ning annavad igal aastal toimival arenguvestlusel lapsevanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning lepivad ühiselt kokku edasise tegevuskava lapse arengu toetamiseks. Logopeed viib sügisel koolieelikute rühmas lastega läbi juhendatud joonistamise testi ja individuaalse vestluse kooliküpsuse

hindamiseks. Viimase lasteaia-aasta lõpus koostavad rühmaõpetajad lapsele koolivalmiduskaardi (Lisa 2), mis kirjeldab lapse tugevusi ja arendamist vajavaid oskusi sujuvaks üleminekuks lasteaiaast kooli.

Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid koolipikenduse või -valiku küsimuses.

5. Lapse arengu hindamine ja toetamine

5.1. Lapse individuaalse arengu jälgimine ja hindamine

Lapse arengu hindamine on järjepidev ja süsteemne osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist, mille eesmärk on mõista lapse eripära, märgata tema tugevusi ning kavandada edasist tegevust. Hindamise käigus jälgib rühmapersonal last erinevates olukordades, sealhulgas igapäevatoimingutes, vabamängus ja suunatud tegevustes.

Hindamise eesmärk on:

- mõista lapse eripära;
- märgata lapse tugevusi ja arenguvajadusi;
- kavandada ja planeerida edasist õppimist lähtuvalt analüüsi tulemustest;
- teha õppimine ja areng nähtavaks nii lapsele endale, õpetajale kui ka vanemale.

Lapse arengu hindamise ja analüüsimise aluseks on tabelid eeldatavate arengutulemuste kohta üldoskustes ja õppevaldkondades ning arengumapp, mis on süstemaatiline kogum lapse arengut kajastavatest materjalidest (testid, vestlused, loovtööd, vaatluslehed, märkmed, arenguvestluste kokkuvõtted jms) kogu lasteaia perioodi vältel. Vähemalt üks kord aastas toimub arenguvestlus, mille käigus õpetaja annab lapsevanemale tagasisidet lapse arengu ja edusammude kohta.

5.2. Lapse toevajaduse väljaselgitamine ja tugiteenuste koordineerimine

Õppeaasta alguses selgitavad rühmaõpetajad ja lasteaia tugispetsialistid (logopeed, sotsiaalpedagoog) laste arengut ja käitumist jälgides välja toevajadusega laste olemasolu ning planeerivad vajalikud tugimeetmed. Toevajadusega laps on laps, kelle võimete, tervises seisundi, keelelise ja kultuurilise tausta või isiksuseomaduste tõttu on tema arengu toetamiseks vaja teha muudatusi või kohandusi õppe- ja kasvatusgevuse sisus, korralduses või õpi- ja kasvukeskkonnas. Kogutud info põhjal viiakse läbi perevestlus, mille eesmärk on koostada

lapsevanematega ühine tegevuskava lapse arengu toetamiseks. Lapse individuaalse arengu toetamiseks rakendatakse vajadusel järgmisi meetmeid:

- tehakse kokkuleppel lapsevanemaga kohandusi õppe- ja kasvatustegevuse sisus, korralduses või õpi- ja kasvukeskkonnas;
- dokumenteeritakse lapse areng ja toevajadus lapse arengu jälgimise kaardil (IAJK), sh rakendatud tugimeetmed ja nende tulemuslikkus ning seatakse edasised arengueesmärgid;
- koostatakse vajadusel lapsele individuaalne arenduskava (IAK);
- toetatakse muu kodukeelega lapse eesti keele omandamist, arvestades lapse arengutaset ja keelelist tausta;
- eesti keele õppe kavandamisel ja lapse arengu hindamisel arvestatakse lapse vanust ja arengutaset.

Tugiteenuste rakendamine lähtub lapse individuaalsetest vajadustest ning toimub koostöös lapsevanemaga. Vajadusel kaasatakse lasteaia tugispetsialistid (logopeed, sotsiaalpedagoog), kes viivad lastega läbi individuaalseid ja grupitegevusi, nõustavad õpetajaid ja lapsevanemaid. Lasteaias vastutab lapsele vajaliku toe korraldamise eest tugiteenuste koordineerija (TUKO).

Kui lasteaia pakutav üldine tugi ei anna tulemusi, teeb koordineerija lapsevanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud või eritoe rakendamiseks.

5.3. Tugiteenuste rakendamine

Tugiteenuste rakendamine toimub astmeliselt:

Üldine tugi. Rakendatakse lastele, kellel esineb kohanemiskursi või mahajäämust oodatavates arengutulemustes. See hõlmab tegevuste diferentseerimist, individuaalset juhendamist, tegutsemist väiksemates rühmades ja mängulisi õppemeetodeid. Üldine tugi ei eelda eraldi dokumentide koostamist ning seda rakendatakse tavapärase õppe- ja kasvatustegevuse osana.

Tõhustatud tugi. Rakendatakse juhul, kui lapse areng vajab süsteemsemat ja sihipärasemat toetust. See sisaldab vähemalt ühe tugispetsialisti teenust, spetsiifilist õppekorraldust ja vajadusel õpet kuni 12 lapsega rühmas. Võimalusel tehakse muudatusi lapse kasvukeskkonnas ning rakendatakse koostöös vanematega IAK valdkondades, kus lapse areng erineb eakohasest. IAK määrab kindlaks konkreetsed eesmärgid ja vajalikud tegevused, et luua lapsele tingimused

võimetekohaseks arenguks. Rakendatud meetmete mõju ja IAK tulemuslikkust analüüsitakse koostöös vanemate ja spetsialistidega vähemalt üks kord õppeaastas. Tõhustatud toe eesmärk on toetada lapse arengut võimalikult varakult ja ennetada raskuste süvenemist. Lasteaed rakendab tõhustatud tuge koolivälise nõustamismeeskonna (Rajaleidja) soovitusel või diagnoosi alusel.

Eritugi. Rakendatakse juhul, kui lapsel on püsivamad või tõsisemad arengulised erivajadused. See eeldab mitme tugispetsialisti teenust, ulatuslikke kohandusi keskkonnas ja metoodikas ning õpet kuni 6 lapsega rühmas. Eritoe eesmärk on tagada lapsele maksimaalne arenguvõimalus ning osalemine rühmaelus vastavalt tema võimetele. Lasteaed rakendab erituge koostöös teiste Tartu lasteaedadega Rajaleidja soovitusel või diagnoosi alusel.

6. Koostöö lapsevanematega

Lapsevanemad on lasteaias olulised partnerid, kellega tehtava koostöö eesmärk on toetada lapse tervist, arengut ja heaolu läbi ühiste eesmärkide ning avatud dialoogi. Koostöö tugineb usaldusel, vastastikusel mõistmisel ja konfidentsiaalsusel. Lapsevanemad on kaasatud last puudutavate otsuste tegemisse ning neile pakutakse vajadusel tuge ja nõu lapse arengu küsimustes. Info vahetamine toimub regulaarselt igapäevaste vestluste ja Eliis keskkonna kaudu. Vanematele tutvustatakse õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid ja alusväärtusi; tutvustatakse tegevusplaane ning antakse tagasisidet rühma tegemistest vestluste, laste tööde, fotode ja video vahendusel. Olulisel kohal on arengu- ja perevestlused, mis toimuvad vähemalt kord õppeaastas, et vahetada informatsiooni lapse eripärade, huvide ja arengu kohta. Lapsevanematel on võimalus osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises, ühisüritustel ning panustada lasteaia töö korraldamisse hoolekogu kaudu või andes hinnanguid lasteaia tegevuse kvaliteedile rahuloluküsitlustes.

7. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu

7.1. Üldoskused

Õppe- ja kasvatustegevuste sisu toetub laste üldoskuste ja valdkondade oskuste arengu toetamisele. Üldoskuste omandamine aitab lapsel kujuneda ennast reguleerivaks õppijaks, et saada hakkama järgmistel haridustasemetel.

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;

- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

7.1.1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Mängu ja mängu elemente kasutatakse kõikides tegevustes. Laps saab mängu kaudu positiivse õppimise kogemuse. Mäng on laste elu organiseerimise vorm, mis pakub eakohast meelepärast tegevust. Mäng täidab ka kasvatuslikku funktsiooni, mille abil saab lahendada kõlbelise, sotsiaalse, vaimse, füüsilise ja esteetilise kasvatus ülesandeid. Mäng on tegevus, mis vastab lapse füüsilistele ja psüühilistele vajadustele. Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike: ehitusmängud, õppemängud, liikumismängud, rolli- ja loovmängud, lauamängud, laulumängud, liiva- ja veemängud.

Mängus väljendab laps oma kogemusi, hangib uusi teadmisi ja oskusi. Mängus ilmnevad lapse huvid, kõik, mis on teda mõjutanud ja mille üle ta aru peab. Mängides õpitakse mõistma maailma, erinevaid olukordi, kogetakse tõelisi ja sügavaid tundeid, õpitakse oma tunnetega hakkama saama ja suhtlema ümbritseva maailmaga. Mäng arendab lapse mõtlemise mitmekülgust, intellektuaalseid võimeid, reeglitest arusaamist, keskendumisvõimet, kujutlusvõimet, motoorikat. Mäng laiendab teadmisi ümbritsevast, arendab iseseisvust ja loovust.

7.1.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse - taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Tunnetustegevuse all mõistetakse lapse üldise vaimse tegevuse, spetsiifiliste keeleliste võimete ja kogemuste koostoimet.

Õpioskused on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada - hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õppimisvõime tähendab lapse suutlikkust õppida uusi oskusi ja mõisteid, saada aru ümbruskonnas toimuvatest sündmustest, kasutada mälu sihipäraselt ja täpselt ning lahendada väiksemaid probleeme. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

7.1.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused võimaldavad teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavaid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Suhtlemisest kaaslastega algab lapse tegelik lõimumine ühiskonda. Laps õpib eristama endast lähtuvaid kogemusi ja reaktsioone teiste omadest ning mõistma, et inimestel võivad olla erinevad kogemused, tunded ja mõtted. Kui lapse eneseteadvus ja mina arenevad, õpib ta hindama ning arvestama ka teiste seisukohti ja hinnanguid. Oluline on kujundada lastes prosotsiaalset käitumist - abistamist, lohutamist ja jagamist.

7.1.4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Nii saab laps olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

7.2. Valdkond: Mina ja keskkond

Väikese lapse arengus on olulisel kohal tema ise ning tema lähim ümbrus. Laps õpib lähtuvalt temast endast ja ümbritsevast keskkonnast. Valdkond mina ja keskkond toimib teematerviku põhimõttel, mis võimaldab teemade, valdkondade ja eri tegevuste ulatuslikku integratsiooni rühmade tasandil lähtuvalt lapsest. Looduse ja keskkonna teemade kaudu kujundatakse ümbritsevasse keskkonda ja loodusesse säästvalt suhtuvat ja vastutustundlikku isiksust.

Vaimse kasvatuse sisu hulka kuuluvad ka teadmised, mis võimaldavad lapsel ümbritsevas maailmas orienteeruda ning mõista lihtsamaid suhteid ja seoseid. Seega aitab ümbritsevaga tutvumine laiendada laste tunnetuslikke kogemusi ja arendada mõtlemist. Kujundades lastel adekvaatseid kujutlusi ümbritsevast, loome baasi kõne kujunemisele ja arengule, see tähendab

valmistame lapse ette mõistma sõnalisi kirjeldusi objektidest ja nähtustest. Tajukogemuse kinnistamine sõnaga annab tõuke ka lapse mälu ja mõtlemise arengule.

Lapse arendamine ja kasvatamine toimub lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade kaudu. Laps õpib tunnetama ümbritsevat tegelikkust ja iseenda kohta selles. Jõukohase, mitmekesise ja huvitava tegevuse kaudu omandavad lapsed järk-järgult uusi teadmisi ümbritsevate elunähtuste kohta. Tutvumine ümbritseva eluga rikastab laste tundemaailma ja laste sõnavara.

Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Eesmärgid: laps

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja jätkusuutlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Õppetegevuse sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas,

üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;

- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

7.3. Valdkond: Keel ja kõne

Lapse kõnet ja sõnavara arendatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-, liikumise-, muusika- jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Laps omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega õpetaja kõne peab vastama keele normidele.

Eesmärgid: laps

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;

- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Õppetegevuse sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- 3) lugemise ja kirjutamise algoskused, lastekirjandus

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse keskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuse kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi ning lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevategevustega (nt nimekirjade koostamine, joonistusele pealkirja kirjutamine, kaardi või kirja kirjutamine täiskasvanu abiga);
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

7.4. Valdkond: Matemaatika

Matemaatika on oluline toimetulekuks igapäevaelus ning on tihedalt seotud teiste valdkondadega. Last ümbritsevas keskkonnas on palju esemeid ja mida enam võimalusi on tal nendega aktiivselt tegeleda, seda enam on toetatud tema areng. Esemetega tegutsemisel täienevad lapse sensoorne kogemus ja kognitiivne areng, mis on matemaatiliste mõistete kujunemise aluseks.

Eesmärgid: laps

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes;
- 8) teab ja tunneb lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid.

Õppetegevuse sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
- 2) suurused ja mõõtmine
- 3) geomeetrilised kujundid
- 4) orienteerumine ajas ja ruumis

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

7.5. Valdkond: Kunst

Kunstitegevus pakub lapsele võimalusi eneseväljenduse ja loovuse arendamiseks. Kunsti valdkonnas keskendutakse eelkõige lapse loomisprotsessile, kusjuures töö lõpptulemusest on olulisem katsetamine, loov mõtlemine ja isikliku stiili kujunemine. Kunstitegevuste kaudu arenevad lapse peenmotoorika, kujutlusvõime, tähelepanuvõime, ruumitaju ja probleemilahendusoskus, toetades samal ajal lapse kõne arengut, püsivust ja enesekontrolli. Kunstitegevuse protsess on lapsekeskne, võimaldades erinevate materjalide ja töövõtete katsetamist ning julgustades last oma mõtteid ja tundeid nähtaval kujul edasi andma. Kunsti kaudu õpib laps märkamist, ilu väärtustamist igapäevaelus ning kultuuripärandi ja visuaalse kultuuri mõistmist, kaasates õpiprotsessi ja ümbritseva maailma tajumisse kõik oma meeled.

Eesmärgid: Laps

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid;
- 5) kasutab tööriistu ja materjale ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Õppetegevuse sisu:

- 1) objekti või nähtuse vaatlemine: märgata vaadeldavas objektis ja nähtuses olulisi tunnuseid, detaile ja midagi uut;
- 2) kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 3) kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 4) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 5) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lapse maailmanägemuse väljendamisel läbi kunsti antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahuolu, rõhuasetus on töö protsessil, mitte tulemusel;
- 2) kunstitegevused peavad soodustama lapse katsetamisjulgust ja otsustusvabadust - lapsele antakse aega, ruumi ja vabadust valida ise värve ning töövõtteid, mis arendab ühtlasi tema probleemilahendamise oskust;

- 3) lapsele luuakse võimalused tutvuda erinevate materjalidega (savi, plastiliin, liiv, muda, paber jm) ning nende omadusi tunnetada;
- 4) tegevustes kombineeritakse olemasolevaid oskusi uutege, kasutades erinevaid vahendeid nagu pintslid, käsnad või sõrmed;
- 5) uudishimu äratamiseks pakutakse lapsele tundmatuid materjale ülesandega välja mõelda, mida neist luua saab;
- 6) kunstitegevusi viiakse läbi erinevates keskkondades (muuseumides, raamatukogudes jne);
- 7) kunstitegevused lõimitakse mängu, vaatluste ja vestlustega, suunates last kasutama kõiki meeli: kuulmist, nägemist, haistmist ja kompimist.

7.6. Valdkond: Muusika

Muusikaõpetus annab lapsele positiivse emotsionaalse laengu ja süvendab muusikahuvi. Muusika aitab mitmekülgselt rikastada laste tundeelu, fantaasiat ning loovust. Lapse üldise ja muusikalise arengu seisukohalt on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk muusikaõpetuses: luua alus, millele rajatakse edaspidine huvi ja armastus muusika vastu, kujundada muusikalist maitset ning soovi ja julgust ennast edaspidi muusikas loovalt väljendada

Eesmärgid: laps

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Õppetegevuse sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalsel aktiivsust ning väärtushinnanguid;

- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades; muusika on igapäevaelu osa nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulude, muusika kuulamise palade, tantsude ja mängude, pillilugude) valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohasust.

7.7. Valdkond: Liikumine

Liikumine on lapse tegevuste ja mängude loomulik osa. Liikumisõpetuses saab laps kogeda liikumISRõõmu. Liikumine tõstab lapse füüsilist ja vaimset töövõimet, tugevdab tervist, pakub häid võimalusi laste esteetiliseks, eetiliseks ja sotsiaalseks arendamiseks. Kehalisi harjutusi sooritades õpivad lapsed tunnetama oma keha, suunama oma liigutusi; areneb jõud, vastupidavus, osavus ja koordinatsioon. Lapse kehaline ja vaimne areng on omavahel tihedalt seotud.

Liikumisõpetus pakub integreerimisvõimalusi kõikide ainetega.

Eesmärgid: laps

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Õppetegevuse sisu:

- 1) liikumisalased üldteadmised, ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus)

kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;

- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegutsemisvõimalusi sportlik- arenduslike liikumisviisidega, nt jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: kui kehalisi harjutusi tehakse korrapäraselt, kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslasi arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) arendatakse põhiliikumisi, koordinatsiooni, rühti, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmotoorikat (täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrollimise oskust) ning antakse tagasisidet

8. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

8.1. Mänguoskused

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Mängule keskendumine	Suudab väikeses grupis mängule keskenduda.	Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu suunamisel.	Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule.	Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule.	Suudab mängule keskenduda.
Loovus	Kasutab esemeid asendusena (nt klots - telefon).	Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe).	Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jälgendab lihtsaid tegevusi.	Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
	Jälgendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut ("helistab", sõõb tühjalt lusikalt).	Matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt.	Rakendab mängudes fantaasia elemente, sidudes isiklikke kogemusi.	Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid.	Rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi.
Algatusvõime	Mängib oma mängu teiste lastega samas ruumis.	Algatab lihtsaid mängu, võib vajada täiskasvanu julgustust.	Algatab lihtsama sisuga mängu.	Algatab erinevaid mängu ja toob neisse uusi ideid.	Algatab mängu ja arendab mängude sisu.

	Jälgib teisi lapsi ja imiteerib nende mängu.	Algatab mängu koos kaaslasega.	Oskab jääda ühe mängu juurde ja seda edasi arendada.		
Rollimängud	Mängib lihtsaid rollimänge (toidab nukku, sõidutab autot, mängib kodu) täiskasvanu toel.	Mängib lihtsamaid rollimänge ja matkib tegelaste käitumist.	Võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni.	Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele.	Täidab mängudes erinevaid rolle.
Koostöö	Võtab osa koosmängudest.	Mängib mängu eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel.	Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada.	Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jagada ning kokkuleppeid sõlmida.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
Mängureeglid	Katsetab ja uurib esemeid, esimesed sihipärased tegevused (pane esemed üksteise sisse, laob klotsid üksteise peale).	Osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda.	Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslasega, vajadusel täiskasvanu abiga.	Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt.	Järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
Mängurõõm	Suhtub kaaslaste mängu heatahtlikult.	Tunneb rõõmu koosmängust.	Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.	Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

8.2. Tunnetus- ja õpioskused

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Tähelepanu	Suudab täiskasvanu abil huvipakkuvale tegevusele keskenduda kuni 5 minutit.	Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist.	Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel.	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule.	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda vähemalt 20 minutit.
Keeleline teadlikkus	Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel.	Mõistab lihtsamat kõnet.	Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele.	Reageerib sobivalt täiskasvanu juhiste ja osaleb lühikeses arutelus.	Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
	Väljendab täiskasvanu abiga oma soove ja osaleb lihtsamas dialoogis.	Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi.	Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi ja küsimusi ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel	Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb).	Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada.

			täiskasvanu suunamisel.		
Juhise järgimine	Matkib täiskasvanu tegevust (nt koristamine, käte pesemine).	Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhust (nt „Palun pese käed“).	Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel.	Täidab iseseisvalt lihtsamat kahekolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“).	Suudab täita kahekolmeosalist igapäevast juhust või korraldust.
Mõtlemine	Rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid).	Rühmitab objekte ühe tunnuse alusel.	Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid).	Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks).	Oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada.
Taju	Katsetab ja jälgib põhjus-tagajärg seoseid (nt vajutab nuppu - heli).	Mõistab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid	Kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt	Kirjeldab sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid.	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid,

		tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“).	„kuna sa jooksid, siis kukkusid“).		sündmusi ja nähtusi tervikuna.
Probleemi-lahendus ja õpistrateegia	Proovib asju erineval moel (nt katsetab, keerab, kombib, avab). Kordab tegevust, kuni saavutab tulemuse (nt paneb klotsi õigesse auku).	Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides.	Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist.	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“).	Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades.
	Paneb detailidest lihtsa terviku kokku. Proovib iseseisvalt lahendust leida (nt ei ulatu - otsib tooli).	Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katseeksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).	Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).	Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.	Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks

8.3. Sotsiaalsed oskused

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Sõprussuhted/ suhted eakaaslastega	Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti.	Naudib teiste laste seltskonda ja otsib endale mängukaaslast. Loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos.	Julgeb alatatada suhtlust (küsib luba osalemiseks). Mängib teiste lastega koosmänge ja püüab nendega arvestada.	Mõistab sõpruse tähendust. Arenevad püsivamad sõprussuhted. Oskab komplimenti teha ja seda vastu võtta.	Tunneb huvi teiste vastu. Oskab luua sõprussuhteid. Tahab ning julgeb suhelda.
Empaatia	Reageerib teiste laste nutule või kurbusele. Püüab vahel lohutada teist last (toob eseme, silitab).	Saab aru, et teistel inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid. Püüab teisi abistada ja lohutada.	Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja emotsioone. Reageerib teiste tunnetele (nt lohutab nutvat sõpra). Hakkab seostama tegusid tunnetega („ta on kurb, sest ma ei jaganud mänguasja“).	Mõistab, et sama olukord võib tekitada erinevatel inimestel erinevaid tundeid. Püüab vältida teistele haiget tegemist ja parandab vigu (nt vabandab). Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses. Osutab ja küsib vajadusel abi.
Koostöö	Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes. Jagab mõnikord asju kaaslastega.	Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega. On huvitatud mängukaaslastest ja	Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust. Teeb eesmärgi saavutamiseks	Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd sobival viisil.	Oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd.

		püüab nendega arvestada.	koostööd, jagab ja vahetab.		
Kokkulepped/ Viisakus- reeglid	Mõistab selgelt väljendatud keeldu (nt „Ei tohi!”, „Ära tee!”). Õpib ootama oma korda, jagama ja järgima lihtsaid reegleid.	Saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest ning püüab neid järgida (olen sõbralik, ootan oma järke vms). Õpib teistega arvestama ja järgima mängudes lihtsaid reegleid.	Oskab avalikus kohas sobivalt käituda. Aktsepteerib reegleid ja järgib lihtsaid kokkuleppeid.	Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle. Teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel. Aktsepteerib reegleid ja oskab neid teistele selgitada.	Valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale. Mõistab oma käitumise tagajärgi. Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
Konfliktide lahendamine	Otsib täiskasvanu abi konflikti korral. Püüab mõnikord iseseisvalt konflikti lahendada (nt “ei”, eemaldumine).	Õpib konflikte lahendama täiskasvanu abiga (valib erinevatest lahendusvariantidest need, mis võivad aidata probleemi lahendada).	Väljendab verbaalselt lihtsaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele.	Peab läbirääkimisi konfliktide lahendamiseks.	Lahendab arusaamatusi verbaalselt, on valmis kompromissile minema.

Suhtlemine	Laps osaleb lühikestes dialoogides, sh algatab ise dialooge – eelkõige midagi küsides, paludes. Kasutab lihtsaid fraase teistega suhtlemisel). Reageerib lihtsatele juhistele (“tule siia”, “too pall”).	Algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust, vastab küsimustele ning esitab neid ise. Hoiab suhtlemisel pilkkontakti.	Algatab, arendab ja lõpetab suhtlust teiste laste ja täiskasvanutega.	Vestleb teiste laste ja täiskasvanutega, järgides, et mõlemad vestluspartnerid saaksid kordamööda kõneleda.	Valib kaaslast arvestades sobiva vestlusteema ja järgib viisaka vestluse põhimõtteid.
-------------------	---	--	--	--	--

8.4. Eneseregulatsiooni oskused

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Iseseisvus	Näitab välja kasvavat iseseisvust. Tuleb toime vanematest eemalolekuga.	Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia. On huvitatud uutest kogemustest.	Tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses.	Seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia. Suudab mõningal määral vastutada oma tegevuse eest.	Suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.
Pidurdus- protsessid	Reageerib keelule (“ei tohi”). Vajab täiskasvanu pidevat juhendamist ja tuge oma käitumise kohandamisel.	Teab, milline käitumine on sobiv ja milline mitte (nt jagamine, järjekorras ootamine). Järgib lihtsaid juhiseid ja reegleid, kui neid mitu korda korratakse. Suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada.	Mõistab, milline käitumine on sobiv ja milline mitte . Järgib meeldetuletusel reegleid ja lihtsamaid kokkuleppeid. Suudab lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada.	Mõistab erinevate olukordade käitumisreeglid ja suudab oma käitumist vastavalt kohandada. Suudab korrigeerida oma käitumist täiskasvanu või kaaslase tagasisidele vastavalt. Oskab avalikus ruumis sobivalt käituda.	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab käitumist vastavalt tagasisidele.
Emotsioonid	Tunneb ära lihtsamaid emotsioone (nt	Nimetab lihtsamaid emotsioone nagu	Kirjeldab põhilisi emotsioone (rõõm, kurbus, viha, hirm).	Nimetab ja õpib kirjeldama mitmesuguseid	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning

	rõõm, kurbus, viha). Kasutab lihtsaid sõnu või žeste, et näidata, kuidas end tunneb. Vajab rahunemiseks täiskasvanu aktiivset abi ja toetust.	rõõm, kurbus, viha ja hirm. Õpib täiskasvanu toel kasutama lihtsaid rahunemisvõtteid (nt sügav hingamine, kaisukas, pai, eemaldumine vms).	Harjutab täiskasvanu juhendamisel lihtsaid rahunemisvõtteid (hingamine, vaikuse paus, rahustavad tegevused). Suudab küsida abi ja vältendada oma vajadust rahunemiseks.	emotsioone (ärevus, pettumus, elevus). Suudab enamasti sobilikul viisil vältendada tugevaid tundeid. Kasutab täiskasvanu suunamisel rahunemisvõtteid (nt sügav hingamine, pausi võtmine).	sobival viisil vältendada. Oskab täiskasvanu toel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
Enese-teenindus	Sööb iseseisvalt lusika ja kahvliga. Suudab lihtsamaid riideid iseseisvalt selga panna ja ära võtta. Vajab abi hügieenitoimingut es (nt käte pesemine, potil käimine). Õpib jälgima lihtsaid rutiine.	Suudab riideid ise selga panna ja võtta, kuid vajab veel abi keerukamate detailidega. Peseb käsi täiskasvanu juhendamisel, sööb iseseisvalt. Harjub järgima lihtsaid rutiine (nt pesemine, söömine, mängimine).	Oskab iseseisvalt riietuda ja riideid korrastada, vajadusel lihtsamat abi kasutades. Saab täiskasvanu suunamisel hakkama lihtsama eneseteenindamisega Järgib igapäevaelu rutiine ning mõistab nende vajalikkust.	Saab hakkama lihtsama eneseteenindamisega. Oskab korraldada oma asju lihtsamate juhiste järgi. Mõistab ja järgib lihtsaid rutiine ja kokkuleppeid (nt koristamine pärast mängimist).	Saab hakkama eneseteenindamisega . On kujunenud esmased tööharjumused.
Sihipärane tegutsemine	Paneb pärast tegevusi täiskasvanuga	Algatab täiskasvanu suunamisel ja	Algatab ja kavandab lihtsamaid mängu ja tegevusi	Osaleb aktiivselt mängu kavandamises ja organiseerimises (nt	Kavandab, algatab ja korraldab mängu ja tegevusi.

	koos asjad oma kohale. Algatab täiskasvanu toel lihtsaid mängu ja tegevusi. Õpib toime tulema ühelt tegevuselt teisele üleminekuga.	julgustamisel lihtsaid mängu ja tegevusi. Paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale. Õpib ootama ja tegevusi vahetama. Osaleb mängudes ja igapäevategevustes.	iseseisvalt või vähese juhendamisega. Paneb pärast tegevusi asjad oma kohale tagasi. Suudab oodata lühikest aega oma järjekorda.	jagab rolle, paneb mängureegleid paika). Suudab algatada ja lõpetada mängu või tegevuse ilma täiskasvanu juhendamiseta. Suudab oodata oma järjekorda.	Viib alustatud tegevused lõpuni.
Keskendumine	Suudab keskenduda lihtsatele tegevustele kuni 5 minutit.	Suudab keskenduda 5-10 minutit lihtsale alustatud tegevusele.	Suudab keskenduda lihtsamale tegevusele 10–15 minutit.	Püsib pingutust nõudval tegevusel 15-20 minutit ja teeb lõpuni lihtsamad ülesanded. Teeb koostööd kaaslastega, ja järgib ühiseid eesmärke.	Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda.

8.5. Mina ja keskkond

Üldteema	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Mina	Teab oma eesnime, reageerib oma nimele. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss. Paneb täiskasvanu suunamisel asjad õigesse kohta.	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse.	Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada).	Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega.	Oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid.
Lasteaed	Osutab oma lasteaiale, mängu-kaaslastele, rühmale. Osutab, kus on rühmas mängu-, magamis- ja söögikoht, pesuruum ja WC.	Oskab nimetada oma rühma nime. Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). Ütleb küsimuse korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.	Ütleb küsimisel oma lasteaia nime, kirjeldab oma mängu ja tegevusi rühmas.	Nimetab lasteaia töötajaid ja nende tegevusi.	

Kehaosad ja privaatsus	Näitab ja osutab erinevatele kehaosadele.	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse).	Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle.	Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed ning oskab seista oma isiklike piiride eest.	Oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest.
Kodu, pere, pere-traditsioonid	Tunneb pildilt ära oma pereliikmed (ema, isa, õde, vend).	Räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta ning tead ema ja isa nime.	Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest. Nimetab ja tunneb kodumasinaid (nt. külmkapp, pesumasin, televiisor, triikraud, veekeetja)	Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet.	Oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
Ametid	Tunneb ära eriotstarbelised sõidukid.	Nimetab igapäevaelust tuttavamaid ameteid. Nimetab pereliikmete	Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad.	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada.	Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid.

	Matkib lihtsamaid töövõtteid.	koduseid toimetusi.			
Eesti sümboolid ja kultuuri-traditsioonid	Tunneb ära Eesti lipu.	Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu).	Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.	Oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi.
Erinevuste mõistmine	Tunneb oma rühmakaaslast ja õpetajaid, nimetamisel osutab neile.	Märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt.	Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi.	Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ning kultuuritraditsioone.	Saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuri-traditsioonid.
Turvalisus, abi kutsumine	Osutab esemetele, mis võivad olla ohtlikud.	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget.	Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole	Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbril ning millist infot helistades edastada.	Oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda.

			(nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112.		Julgeb keelduda ühistegevustest, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik.
Tervis ja keskkond	Tunneb rõõmu õues mängimisest.	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada.	Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine).	Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab.	Oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida.
Hammaste tervis	Osutab hammaste hooldamise vahenditele (nt hambahari, hambapasta).	Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid.	Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist.
Isiklik hügieen	Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu.	Teeb hügieenitoiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga.	Teeb vajalikke hügieenitoiminguid iseseisvalt.	Selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt.	Oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid.

Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Viskab täiskasvanu juhendamisel prahi prügikasti.	Hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib prügi).	Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes.	Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha.	Märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt.
Kodukoha eripära ja loodus	Leiab loodusest ja piltidelt muru, lille, puu, kivi. Matkib loomade hääletsusi.	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti. Eristab kodu- ja metsloomi.	Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud). Nimetab tuttavaid loomi ja linde. Teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata.	Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri).	Tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust.
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Teeb täiskasvanu abiga lihtsamaid loodusvaatlusi lasteaia õuealal erinevatel aastaaegadel.	Nimetab täiskasvanu juhendamisel ööpäeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega seotud tegevusi ning tutvub	Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja riisume lehti).	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring.	Oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites.

		erinevate aastaaegadega.			
Loodus-nähtused	Osutab küsimisel veele, lumele ja päikesele. Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (vihmasadu, tuul).	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel.	Kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega.	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegadega.	Oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest.
Ohud seoses keskkonnaga	Õpib ohte märkama täiskasvanu juhendamisel.	Arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel).	Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita).	Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades.	Oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega.
Liiklus	Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele.	Nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning	Arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades	Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning	Oskab liikluses ohutult käituda.

	Osutab pildil või riiete küljes helkurile.	selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust. Kasutab helkurit täiskasvanu juhendamisel.	tuleb peatuda, vaadata, veenduda). Mõistab helkuri kandmise vajalikkust.	käitub ohutult erinevates liiklusolukordades.	
Tervislik toitumine	Osutab küsimisel erinevatele toiduainetele.	Arutleb täiskasvanu abiga, miks juur- ja puuviljad on kasulikud.	Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus).	Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.	Oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine.
Tervise väärtustamine		Arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik.	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus).	Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist.	Oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel.
Kiusamisvaba käitumine	Mõistab selgelt väljendatud keeldu- ei tohi, ära tee.	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud.	Mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise.	Teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada.	Oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud ja käitub vastavalt.
Raha		Arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis	Teab, et täiskasvanud käivad	Selgitab raha kasutamise otstarvet	Oskab selgitada raha otstarvet.

		on raha ja milleks seda kasutatakse.	tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist.	– et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma).	
Digiturvalisus		Nimetab kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab mõningaid ohtusid nende kasutamisel.	Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime).	Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada, nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine).	Teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas.
Digivahendite kasutamine		Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ning oskab neid hoida.	Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid.	Oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas järgides kokkulepitud reegleid.	Oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

8.6. Keel ja kõne

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Kirjalik kõne	Eristab kuulmise teel häälikuliselt sarnaseid sõnu (nt puu/kuu).	Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas, nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirja pildis ära oma nime.	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavaid tähti.	Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid). Häälib lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tähti.	Tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu. Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise teel teistest pikemat häälikut.
		Matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Kirjutab üksikuid talle tuttavaid tähti ja oma nime.	Kirjutab enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu.	Kirjutab 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega.
Hääldamine	Kasutab oma kõnes tuttavaid 1–2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.	Kasutab oma kõnes tuttavaid 2–3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.	Hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu.	Hääldab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid.

	Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l. Matkib sõnade rütmi, intonatsiooni, loomahääli.		konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).		
Sõnavara	Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu tuttavas situatsioonis. Kasutab nimi- ja tegusõnu, lihtsamaid omadussõnu, ase- ja määrsõnu.	Kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu ja moodustab kahekuni kolmesõnalisi lauseid. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.	Laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud). Kasutab kõnes objektide osade/detailide	Kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga). Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (lühike-pikk; must-puhas). Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu nt jookseb, lippab, sibab. Selgitab kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub; kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega.

			nimetusi (käpad, saba, rool).	omadussõnu nt arg, kaval, igav.	Kasutab kõnes mõningaid abstraktse tähendusega sõnu (mõtlen, arvan, julge, lahke) ja üldnimetusi (elusolendid, kehaosad).
Suhtlemine	Hoiab suhtlemisel silmsidet ja loob täiskavanuga kontakti kõne abil.	Algatab ise suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses. Räägib endast mina vormis.	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool situatsiooni, vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal ning esitab küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?).	Püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega.	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.
	Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1–2 lausungiga.	Jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	Jutustab täiskasvanu vähese abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu.	Jutustab pildi, kuuldud teksti või oma kogemuse põhjal, annab edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendab seejuures oma tundeid.

	Mõistab lühikest ja lihtsat jutukest, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega.	Reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhistele.	Saab täiskasvanu abiga aru kuuldust ning oskab sellele sobivalt reageerida.	Saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata.	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
	Esitab lihtsaid küsimusi, väljendab oma soove 1-2 lausungiga.	Püüab oma mõtteid ja soove väljendada täiskasvanu suunavate küsimuste abil.	Suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades.	Räägib oma kogemustest ja tähelepanekutest, väljendades oma mõtteid arusaadavalt.	Oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
	Kasutab 2-3-sõnalisi lausungeid (võivad olla häälduslikult ja grammatiliselt ebatäpsed).	Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid).	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid ja suhteid väljendavaid rindlauseid (sidendid: <i>ja, ja siis, aga</i>).	Kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
		Loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme.	Loeb peast liisusalme/luuletusi.	Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

8.6.1. Eesti keel teise keelena

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Suhtlemine	Saab aru üksikutest eestikeelsetest sõnadest.	Saab aru tuttavatest eestikeelsetest sõnadest.	Saab aru lihtsamatest sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust.	Saab aru sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust ning kasutab neid igapäevasuhtluses eakaaslaste ja täiskasvanutega.	Mõistab ja kasutab tuttavat teemat ja igapäevasuhtluses kasutatavat eestikeelset kõnet.
	Kordab järele lihtsamaid sõnu ja sõnatühendeid.	Kordab järele lihtsamaid igapäevaelus kasutatavaid sõnu ja lausungeid (nt mängin palli, panen riidesse).	Kordab järele õpitud sõnu ja lausungeid ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.	Saab aru õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnade tähendusest ja väljendab end lihtsamate keeleliste konstruktsioonide abil.	Tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes.
Sõnavara		Õpib täiskasvanu suunamisel, vajadusel viibete, žestide, piltide abil aru saama lihtsatest korraldustest, mis on igapäevategevustega seotud (nt hakkame süüa, läheme õue).	Saab aru täiskasvanu toel (viiped, žestid) ja reageerib lihtsatele korraldustele.	Mõistab eestikeelse korralduse sisu ja reageerib sellele vastavalt. Vajadusel toetatakse lapse mõistmist žesti või viiega.	Saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiega toetatud ja toimib vastavalt.

	Mõistab üksikuid lihtsaid igapäevakorraldusi.	Õpib aru saama igapäevategevustega seotud küsimustest täiskasvanu toel.	Saab aru igapäeva-tegevusega seotud küsimustest ning püüab täiskasvanu toel omandatud sõnavara piires neile vastata.	Saab aru lihtsast küsimustest ning proovib neile iseseisvalt vastata, kasutades lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone.	Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires.
		Saab aru üksikutest viisakusväljenditest (tere, palun, aitäh).	Kasutab täiskasvanu suunamisel üksikuid viisakusväljendeid	Kasutab õpitud viisakusväljendeid, vajadusel täiskasvanu meeldetuletamisel.	Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid.
Hääldamine		Proovib hääldata täiskasvanu abiga üksikuid lihtsamaid sõnu.	Hääldeb täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu.	Kordab täiskasvanu juhendamisel võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud lihtsamaid, erineva häälikupikkusega sõnu.	Suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu.
	Matkib liigutusi kuulnud liisusalmi põhjal.	Õpib täiskasvanu suunamisel üksikuid lihtsamaid eestikeelseid laule ja liisusalme koos liigutustega.	Kordab täiskasvanule järgi lihtsamaid eestikeelseid laule või luuletusi.	Teab peast mõnda tuttavamat eestikeelset laulu või luuletust.	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Kirjalik kõne		Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas ja tutvub eesti tähtedega (nt klotsidel, õppemängudes, „rääkivatel seintel”).	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära üksikuid tähti ja kirjapildis oma nime.	Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ja loeb üksikuid sõnu.	Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu.
		Matkib üksikute eestikeelsete tähtede kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Kirjutab täiskasvanu toel üksikuid talle tuttavaid eestikeelseid tähti.	Kirjutab enamikku joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu, sh oma nime.	Kirjutab vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähtedega.

8.7. Matemaatika

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Hulga mõiste ja võrdlemine	Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks.	Otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka.	Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju).	Rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid.	Oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust.
	Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks.	Moodustab sarnaste tunnuste alusel paarid ja võrdleb neid.	Võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt.	Võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui ($>$), vähem kui ($<$) ja võrdselt ($=$).	Oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem</i> , <i>vähem</i> , <i>võrdselt</i> .
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?.	Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.	Tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni ja kirjutab neid näidise järgi.	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.	Oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.

		Mängib koos täiskasvanuga mänge, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng).	Saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast äravõtmist vähem.	Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.	Oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke +, -, =.
		Kuulab täiskasvanu matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega ja püüab sellest aru saada.	Koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast.	Koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“).	Oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike).	Võrdleb kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab lihtsamaid mõisteid.	Võrdleb ja järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid.	Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.	Oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
		Tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes.	Teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent” ja „euro” ning kasutab võrdlemisel	Seob rahasumma kogustega, oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng) ning tutvub	Teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda,

			mõisteid „kergem” ja „raskem”.	mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutamisevõimalustega.	kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.
		Tunneb mängus mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemed (nt pikk, lühike).	Mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga.	Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi.	Oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms).
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu.	Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid lähiümbrusest.	Nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk), kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi.	Tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ja märkab sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk).	Tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada.
		Jätkab õpetaja antud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp).	Loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed).	Loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-	Märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

				kollane-roheline, jalajäljed lumel).	
Orienteerumine ajas	Vastab küsimustele ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	Kasutab täiskasvanu toel mõisteid: <i>täna, homme, eile.</i>	Kasutab tuttavates olukordades mõisteid: <i>täna, eile, homme, praegu, enne.</i>	Teab, kasutab ja eristab mõisteid: <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem.</i>	Oskab kasutada õigesti mõisteid <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem –vanem.</i>
		Kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt piltidel, vestluses vm).	Nimetab täiskasvanu toel ja kirjeldab erinevaid aastaagu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega.	Teab aastaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaagadega.	Oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaagu õiges järjestuses.
		Kirjeldab aastaaga, millal on tema sünnipäev (nt siis, kui lumi on maas; siis, kui puude lehed lähevad kollaseks).	Teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud.	Nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender).	Oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva.
		Märkab täiskasvanu toel kella liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaajaga.	Mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleväl) näitab täistundi ja	Tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti.	Oskab määrata kellaega täistundides.

			tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal.		
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal - all, kõrval, ees - taga.	Kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid: peal, all, ees, taga igapäevastes mängudes ja tegevustes.	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.	Määrab eseme (nt robotika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.	Orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes - all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

8.8. Kunst

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Kujutamine ja väljendamine	Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. Leiab täiskasvanu toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.	Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult.	Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada.	Leiab lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt.	Leiab ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil.
Kujundamine	Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).	Kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliats, pintsel, savi).	Katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstmaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.	Väljendab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades meeoleolusid ja kujutluspilte.	Väljendab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades meeoleolusid ja kujutluspilte.
Töövahendite kasutamine		Kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel.	Teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada.	Valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt.	Kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatu-illustratsioone ning vastab küsimustele.	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte.	Jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta.	Kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust.	Esitleb oma kunstitööd ja arutleb kaaslaste kunstitööde üle.
	Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.	Räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööst.	Vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel.	Arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult.	Vaatleb kunstiteoseid ja vestleb neist.
Kujundamine		Kaunistab eseme täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil.	Kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel.	Kavandab, valib vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt.	Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.
		Kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.	Valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi.	Oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks.	Kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel.

Koostöö		Teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd.	Jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös.	Teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid.	Kavandab ja teostab kaaslastega ühist kunstitööd.
Digikunst		Tunneb ära tuttavad digiseadmed, kasutab neid koos täiskasvanuga.	Pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.	Oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.	Loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

8.9. Muusika

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Laulmine ja muusika kuulamine	Osaleb laulude esitamisel. Kuulab muusikat vaikselt.	Laulab koos rühmaga lihtsamaid laule. Teab, et muusikat kuulatakse tähelepanelikult ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt kõigutab keha). Tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.	Laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos. Kuulab muusikapala vaikselt lõpuni. Tunneb ära loodus- ja olmehelisid. Eristab kõla järgi õpitud pille (nt. kõlapulgad, tamburiin, trumm, kõlaplaadid).	Laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält. Tunneb kuulmise järgi ära õpitud laule. Teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada. Eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi.	Laulab eakohaseid laule kaaslastega ja üksi. Suudab laulu või muusikapala algusest lõpuni tähelepanelikult kuulata. Suudab kuulatud muusikapala iseloomustada, sellest jutukese rääkida või pildi joonistada. Eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööt, kitarr, kannel, torupill).
Pillimäng	Mängib õpetaja ettenäitamisel kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamaid rütmipille (nt. marakas,	Mängib kehapillil ja lihtsamatel pillidel täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast	Teab rütmipillide nimesid (trumm, tamburiin, kastanjetid, marakas, kuljused, kõlaplaadid).	Mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos	Mängib eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega.

	rütmimuna, kelluke).	rütmi ning vaikset ja valju heli. Teab rütmipillide nimesid ja mänguvõtteid: marakas, kõlapulgad, tamburiin	Mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks õige mänguvõttega.	teistega, mängib nendega ühes tempos.	
Muusikalis-rütmiline liikumine	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile. Kõnnib ringjoonel õigetpidi.	Osaleb laulumängudes. Juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.	Juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine).	Liigub vastavalt muusika rütmile ja meeleolule. Esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt. hüpaksamm, liikumised paarilisega). Katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.	Arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register). Tantsib eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, kasutades erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

8.10. Liikumine

Teema	2-3-aastased	3-4-aastased	4-5-aastased	5-6-aastased	6-7-aastased
Liikumisalased üldteadmised, ohutus, ensesekontroll	Valib teiste riiete hulgast välja võimlemisriided. Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.	Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult. Arvestab kaaslastega aktiivses tegevuses.	Teab erinevate spordivahendite nimetusi ja otstarvet ning kasutab neid ohutult, sobival viisil ja kohas. Kasutab ohutuid liikumisviise.	Tuleb toime kaotusega võistlusmängudes. Teab ja kasutab õpitud liikumisalaseid mõisteid. Õnnetuse või ohu korral kutsub appi täiskasvanu.	Keskendub ja pingutab sihipäraselt kehaliste tegevuste sooritamisel. Järgib liikumistegevustes üldisi ohutusreegleid. Elab kaaslastele liikumistegevustes kaasa.
Põhiliikumisoskused	Sooritab lihtsamaid asendeid ja liikumisi ettenäitamise ning juhendamise järgi. Säilitab liikumisel suuna. Tutvub spordivahenditega ning õpib neid õigesti kasutama.	Sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ning kasutab erinevaid vahendeid. Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi. Kontrollib liikumise tempot ja säilitab	Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes ning kasutab vahendeid eale vastavate oskustega (eakohaselt?). Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi erinevates asendites ja erineva tempoga.	Kasutab põhiliikumisi aktiivsetes tegevustes ja mängudes. Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel. Kasutab liikumisel sihipäraselt erinevaid vahendeid.	Sooritab põhiliikumisi pingevabalt ja koordineeritult. Arendab osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu harjutuste ning tegevuste kaudu. Sooritab harjutusi õpetaja juhendamisel iseseisvalt ja näitab neid ka teistele ette.

		tasakaalu kitsal toetuspinnal.			
Liikumismängud	Mängib jooksu ja kõnnimänge.	Mängib 2-4 reeglita liikumismänge.	Mängib koos kaaslastega liikumismänge järgides mängureegleid.	Osaleb võistkondlikes võistlusmängudes ja teatevõistlustes, järgides mängureegleid.	Panustab võistkondlikes mängudes meeskonna hea tulemuse saavutamisse, järgides mängureegleid.
Erinevad spordialad	Sooritab matkides asendeid ja liikumisi. Seisab ringis, kolonnis ja viirus.	Sooritab juhendatult kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. Hoiab oma kohta kolonnis, ringis ja viirus.	Hoiab oma kohta liikumisel kolonnis, ringis ja viirus. Sooritab juhendatult mõne spordiala elemente.	Nimetab erinevaid spordialasid ning sooritab mõne spordiala elemente juhendatult või iseseisvalt.	Nimetab erinevaid spordialasid ja mõnda Eesti tuntumat sportlast. Kasutab liikumismängudes ja harjutustes erinevaid sportlikke elemente.
Tants ja rütmika	Sobitab liikumist muusika järgi, matkides juhendajat.	Sooritab liikumisi rütmis muusika järgi.	Sooritab liikumisi muusika rütmis, arvestades muusika tempot.	Kohandab liigutusi etteantud rütmiga. Kasutab lihtsaid tantsusamme nii üksi kui ka rühmas tantsides.	Sooritab rütmiliikumisi iseseisvalt ja koos kaaslasega. Liigub vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.

9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Lasteaias on moodustatud õppekava arendamise töörühm. Lasteaia õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest, muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga iga õppeaasta alguses.

Lasteaia õppekava muudatused kinnitatakse direktori käskkirjaga.